

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ  
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та  
управління факультет  
соціології

Т.Ф. Бірюкова

2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ДЕВІАНТНОЇ ТА ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ  
підготовки бакалаврів

денної та заочної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Соціологія медіації та кримінології

спеціальності 054 Соціологія


галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

**ВИКЛАДАЧ:** Кулик Марія Анатоліївна, к.соц.н., доцент кафедри соціології

Обговорено та ухвалено  
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від "25" 08 2024 р.

Завідувач кафедри соціології

  
(підпис)

В.О. Скворець  
(ініціали, прізвище)

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

  
(підпис)

М.А. Лепський  
(ініціали, прізвище)

2024 рік



**Зв'язок з викладачем:**

**E-mail:** kulik28112014@gmail.com

**Телефон:** (061) 228-75-58

**Інші засоби зв'язку:** Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

**Кафедра:** соціології, каб 309 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33 а

## 1. Опис навчальної дисципліни

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Соціологія девіантної та делінквентної поведінки» є сформувати цілісне знання про особливу область суспільного життя й людської поведінки, пов'язаної з різного роду соціальними відхиленнями й формами соціального контролю за ними. Сформувати розуміння змісту основних концепцій походження девіантної поведінки та фактори ризику її прояву.

Аналітична робота пов'язана із виконанням практичних завдань курсу сприятиме розвитку таких затребуваних роботодавцями навичок, як розуміння змістів складних повідомлень та критичне мислення

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у галузі гуманітарних наук навичок ефективної усної й письмової комунікації. Рольові ігри сприятимуть зануренню у прикладний світ соціологічної науки.

Використання найновіших результатів соціологічних моніторингів сприятиме не тільки формуванню практичних навичок з масивами даних, але й заохочуватиме до пошуку відповідей та аналізу актуальних проблем сьогодення.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	<b>Вибіркова</b>	
Семестр	5-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	42 год.	
Семінарські заняття	28 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	20 год.	
Консультації	Розклад розміщення консультацій: <a href="https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12729">https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12729</a> Кількість: 2 год. дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю (середа 14.00-15.00) Запис на консультації онлайн: <a href="mailto:kulik28112014@gmail.com">kulik28112014@gmail.com</a>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	<b>Екзамен</b>	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	<a href="https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12729">https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12729</a>	



## 2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	Опрацювання першоджерел; опитування на практичних заняттях; тестування в системі Moodle; написання есе. Діагностика та самодіагностика особистісних якостей, корегування та розвиток особистісних якостей, властивостей та рис
СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому. РН13. Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя	Робота в мікрогрупах, налагодження міжгрупової комунікації з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості
ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Опитування на практичних заняттях; тестування в системі Moodle; завдання на порівняльний аналіз різних концепцій особистості в західній та вітчизняній науці
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. РН17. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Методи діагностики та групової роботи. Оцінювання здатності до оцінки потенціалу власної особистості шляхом тестування та самодіагностики

## 3. Зміст навчальної дисципліни

### *Змістовий модуль 1. Основні поняття курсу «Соціологія девіантної та делінквентної поведінки». Біологічні теорії пояснення девіантної та делінквентної поведінки.*

#### **Вступ до курсу «Соціологія девіантної та делінквентної поведінки».**

Визначення сутності поняття «девіантна поведінка» та «делінквентна поведінка». Девіантна поведінка: проблема визначення та ідентифікації. Ціннісно-нормативна система суспільства та система регулювання. Культурні норми та культурні цінності. Культурні санкції. Концепція П.Штомпки.

Теорія соціальної аномії та дезорганізації суспільства. Теорія аномії Р. Мертона

**Біологічні теорії пояснення девіантної поведінки.** Етологія та теорія девіантної поведінки Конрада Лоренца. Теорія фізичних рис Чезаре Ломброзо. Теорія фізичної будови Вільяма Шелдона. Генетична теорія девіантної поведінки. Хромосомна теорія девіантної поведінки.

### *Змістовий модуль 2. Психологічні теорії пояснення девіантної та делінквентної поведінки*

**Психоаналітична традиція пояснення девіантної поведінки.** Методики психодіагностики девіантної поведінки особистості. Психологічний аспект теорії девіантної поведінки. Концепт психопатії. Аномальна особистість у контексті основних парадигм сучасної психології.

**Моральний розвиток особистості.** Концепція морального розвитку Л. Колберга. Розвиток розуміння та оцінки правильності поведінки особистістю. Дилема Хайнца.

**Когнітивно-поведінковий підхід в дослідженні девіантної та делінквентної поведінки.** Когнітивізм Дж. Келлі. Ключові положення когнітивного підходу. Девіантна поведінка у когнітивних конструктах особистості. Когнітивно-поведінковий підхід Альберта Бандури. Теорія наuczіння. Експеримент Лялька Бобо. Когнітивно-поведінкова терапія: її основні положення. Особливості процедури терапії.

### *Змістовий модуль 3. Соціологічні теорії пояснення девіантної та делінквентної поведінки*

**Класики соціології про проблему соціальних відхилень.** Суспільство на «лаві підсудних»: радикальний і соціально-критичний підходи. Об'єктивістський підхід: девіація як функція соціального організму. Процесуальні теорії: пошук механізму виникнення девіантної поведінки.

**Методологічні принципи соціологічного дослідження девіантної поведінки.** Первинна та вторинна девіація. Критерії девіантної поведінки.

**Типологія девіантної поведінки.** За критерієм суспільної небезпеки. За типом агресії. За інтенсивністю соціального контролю. За типом норми, що ігнорується. Гендерні й вікові критерії типізації. Змістовні критерії типізації. Теорія стигматизації в поясненні девіантної поведінки особистості.

**Соціологічні теорії, що пояснюють девіантну поведінку дорослих і дітей.** Неомарксистські теорії, що пояснюють існування соціально-негативних явищ. Культурологічний підхід до девіантної поведінки. Теорії, які пояснюють підліткову девіантність.

**Девіантність в соціологічній теорії Г. Беккера.** Типи девіантності: поетапна модель. Чиказька традиція дослідження девіантної поведінки. Особливості девіантних практик в міському середовищі.

**Теорія субкультур у поясненні девіантної поведінки.** Визначення поняття субкультура. Норми і цінності носіїв субкультур. Ф. Трешер: молодіжні злочинні угруповання в умовах мегаполісів. Ф. Фрезіер: вплив соціальної дезорганізації на виникнення андеркласу.

Символічний інтеракціонізм у дослідженні девіантної поведінки особистості. Драматургічний підхід у вивченні девіації та її проявів.

## *Змістовий модуль 4. Соціологічне дослідження девіантної та делінквентної поведінки*

**Соціологія організованої злочинності як спеціальна соціологічна теорія.** Кількісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості. Якісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості.

**Емпіричне вивчення девіантної поведінки.** Теоретичні й методологічні основи вивчення девіантної поведінки. Методи дослідження девіантної поведінки.

### 4. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Вступ до курсу «Соціологія девіантної та делінквентної поведінки»	2		<i>щотижня</i>
1	Тема 2. Ціннісно-нормативна система суспільства та система регулювання	2		<i>щотижня</i>
1	Тема 3. Теорія соціальної аномії та дезорганізації суспільства	2		<i>щотижня</i>
1	Тема 4. Теорія аномії Р. Мертона.	2		<i>щотижня</i>
1	Тема 5. Біологічні теорії пояснення девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
1	Тема 6. Етологія та теорія девіантної поведінки Конрада Лоренца	2		<i>щотижня</i>
2	Тема 7. Психоаналітична традиція пояснення девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
2	Тема 8. Методики психодіагностики девіантної поведінки особистості.	2		<i>щотижня</i>
2	Тема 9. Моральний розвиток особистості Л. Колберга.	2		<i>щотижня</i>
2	Тема 10. Когнітивно-поведінковий підхід в дослідженні девіантної та делінквентної поведінки.	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 11. Методологічні принципи соціологічного дослідження девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 12. Первинна та вторинна девіація	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 13. Критерії девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 14. Теорія стигматизації в поясненні девіантної поведінки особистості	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 15. Девіантність в соціологічній теорії Г. Беккера. Типи девіантності: поетапна модель	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 16. Чиказька традиція дослідження девіантної поведінки. Особливості девіантних практик в міському середовищі	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 17. Теорія субкультур у поясненні девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
3	Тема 18. Символічний інтеракціонізм у дослідженні девіантної поведінки особистості. Драматургічний підхід у вивченні девіації та її проявів	2		<i>щотижня</i>

4	Тема 19. Соціологія організованої злочинності як спеціальна соціологічна теорія	2		<i>щотижня</i>
4	Тема 20. Кількісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості	2		<i>щотижня</i>
4	Тема 21. Якісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості	2		<i>щотижня</i>
<b>Разом</b>		<b>42</b>		

## 6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Біологічні теорії пояснення девіантної поведінки План. 1. Теорія фізичних рис Чезаре Ломброзо. 2. Теорія фізичної будови Вільяма Шелдона. 3. Генетична теорія девіантної поведінки. 4. Хромосомна теорія девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
1	Ціннісно-нормативна система суспільства та система регулювання План. 1. Концепція культури П. Штомпки 2. Культурні норми та цінності 3. Культурні санкції	2		<i>щотижня</i>
1	Теорія аномії та дезорганізації суспільства План. 1. Е. Дюркгейм Механічна та органічна солідарність 2. Аномія як стан суспільства 3. Р.Мертон Способи адаптації в суспільстві	2		<i>щотижня</i>
2	Психологічні пояснення девіантної поведінки План. 1. Психологічний аспект теорії девіантної поведінки. 2. Концепт психопатії. 3. Аномальна особистість у контексті основних парадигм сучасної психології.	2		<i>щотижня</i>
2	Моральний розвиток особистості План. 1. Концепція морального розвитку Л. Колберга. 2. Розвиток розуміння та оцінки правильності поведінки особистістю. 3. Дилема Хайнца.	2		<i>щотижня</i>
2	Когнітивно-поведінковий підхід в дослідженні девіантної та делінквентної поведінки План. 1. Когнітивізм Дж. Келлі. Ключові положення когнітивного підходу. Девіантна поведінка у когнітивних конструктах особистості. 2. Когнітивно-поведінковий підхід Альберта Бандури. Теорія навічання. Експеримент Лялька Бобо.. 3. Когнітивно-поведінкова терапія: її основні положення. Особливості процедури терапії.	2		<i>щотижня</i>
3	Класики соціології про проблему соціальних відхилень. План. 1. Суспільство на «лаві підсудних»: радикальний і соціально-критичний підходи. 2. Об'єктивістський підхід: девіація як функція соціального організму. 3. Процесуальні теорії: пошук механізму виникнення девіантної поведінки	2		<i>щотижня</i>
3	Типологія девіантної поведінки. План. 1. За критерієм суспільної небезпеки. 2. За типом агресії. 3. За інтенсивністю соціального контролю.	2		<i>щотижня</i>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>4. За типом норми, що ігнорується.</li> <li>5. Гендерні й вікові критерії типізації.</li> <li>6. Змістовні критерії типізації.</li> </ul>			
3	<p>Соціологічні теорії, що пояснюють девіантну поведінку дорослих і дітей.</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Неомарксистські теорії, що пояснюють існування соціально-негативних явищ.</li> <li>2. Культурологічний підхід до девіантної поведінки.</li> <li>3. Теорії, які пояснюють підліткову девіантність.</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
3	<p>Теорія субкультур у поясненні девіантної поведінки</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Визначення поняття субкультура. Норми і цінності носіїв субкультур.</li> <li>2. Ф. Трешер: молодіжні злочинні угруповання в умовах мегаполісів</li> <li>3. Ф. Фрезієр: вплив соціальної дезорганізації на виникнення андеркласу</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
3	<p>Символічний інтеракціонізм у дослідженні девіантної поведінки особистості.</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Концепція Ч. Г. Кулі</li> <li>2. Концепція Д. Г. Міда</li> <li>3. Друге покоління символічного інтеракціонізму. Концепція Г. Блумера</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
4	<p>Кількісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Контент-аналіз</li> <li>2. Соціологічне спостереження</li> <li>3. Соціологічний експеримент</li> <li>4. Опитувальні методи</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
4	<p>Якісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Метод кейс-стаді, етнографічне дослідження та біографічний метод.</li> <li>2. Фокус-групове інтерв'ю</li> <li>3. Метод спостереження, аналіз документів.</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
4	<p>Емпіричне вивчення девіантної поведінки</p> <p>План.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Теоретичні й методологічні основи вивчення девіантної поведінки.</li> <li>2. Методи дослідження девіантної поведінки</li> </ul>	2		<i>щотижня</i>
Разом		<b>28</b>		





#### 4. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Опрацюйте роботу П.Штомпки Соціологія. Аналіз суспільства. Глава 13 Ціннісно-нормативна система.	5	
2	Ознайомитись з відеоматеріалом Kohlberg's Theory of Moral Development Explained! ( <a href="https://moodle.znu.edu.ua/mod/url/view.php?id=571495">https://moodle.znu.edu.ua/mod/url/view.php?id=571495</a> ). Визначити основні мотивації поведінки на кожній стадії відповідно до концепції Кольберга.	4	
3	Проаналізувати основні субкультури сучасного українського суспільства та визначити їх вплив на девіантність суспільства.	4	
4	Опрацюйте роботу Рущенко І.П. Соціологія злочинності	7	
Разом		<b>20</b>	



## 1. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Опитування	Семінарські заняття 1,2, 3	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна	9
	Практичне завдання	Визначити переваги та обмеження біологічних теорій пояснення девіантної поведінки: Теорія фізичних рис Чезаре Ломброзо. Теорія фізичної будови Вільяма Шелдона Етологічний підхід Конрада Лоренца Генетична теорія девіантної поведінки Хромосомна теорія девіантної поведінки	5 балів – питання розкрите, текст логічний, аргументований, наведені приклади, є узагальнюючі висновки 4-3 бали – питання у цілому розкрите, логічно викладене, але бракує прикладів 2-1 бал – питання розкрите частково, поверховий виклад матеріалу	5
2	Опитування	Семінарські заняття 4, 5, 6	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна	9
	Практичне завдання	Оберіть мультфільм. Проаналізуйте яким саме чином візуальні особливості позитивних та негативних героїв дають можливість розпізнати моральні та аморальні дії героїв. Яким чином через візуальні образи відбувається соціалізація особистості та її моральний розвиток.	Розгорнутий роздум з власною позицією – 5 балів Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 4-3 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 2-1 бал	5

3	Опитування	Теорія стигматизації в поясненні девіантної поведінки особистості	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна	15
	Есе	Роль теорії стигматизації в поясненні девіантної поведінки особистості	2-3 бали – питання розкриті, текст логічний, аргументований, наведені приклади, є узагальнюючі висновки 1 бал – питання розкриті частково, поверховий виклад матеріалу	3
4	Опитування	Семінарські заняття 12, 13, 14	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна	9
	Практичне завдання	Презентація на тему: Соціологія організованої злочинності як спеціальна соціологічна теорія	5 балів – питання розкриті, текст логічний, аргументований, наведені приклади, є узагальнюючі висновки 4-3 бали – питання у цілому розкриті, логічно викладене, але бракує прикладів 2-1 бал – питання розкриті частково, поверховий виклад матеріалу	5
<b>Усього за змістові модулі</b>	<b>8</b>			<b>60</b>



## 2. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
екзамен	Теоретичне завдання	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вступ до курсу соціологія девіантної та делінквентної поведінки</li> <li>2. Ціннісно-нормативна система суспільства та система регулювання</li> <li>3. Теорія соціальної аномії та дезорганізації суспільства</li> <li>4. Теорія аномії Р. Мертона</li> <li>5. Біологічні теорії пояснення девіантної поведінки</li> <li>6. Етологія та теорія девіантної поведінки Конрада Лоренца</li> <li>7. Психоаналітична традиція пояснення девіантної поведінки</li> <li>8. Методики психодіагностики девіантної поведінки особистості</li> <li>9. Моральний розвиток особистості Л. Колберга. Розвиток розуміння та оцінки правильності поведінки особистістю</li> <li>10. Когнітивно-поведінковий підхід в дослідженні девіантної та делінквентної поведінки</li> <li>11. Методологічні принципи соціологічного дослідження девіантної поведінки</li> <li>12. Первинна та вторинна девіація</li> <li>13. Критерії девіантної поведінки</li> <li>14. Теорія стигматизації в поясненні девіантної поведінки особистості</li> <li>15. Девіантність в соціологічній теорії Г. Беккера. Типи девіантності: поетапна модель</li> <li>16. Чиказька традиція дослідження девіантної поведінки. Особливості девіантних практик в міському середовищі.</li> <li>17. Теорія субкультур у поясненні девіантної поведінки.</li> <li>18. Символічний інтеракціонізм у дослідженні девіантної поведінки особистості. Драматургічний підхід у вивченні девіації та її проявів.</li> <li>19. Соціологія організованої злочинності як спеціальна соціологічна теорія</li> </ol>	Кількість правильних відповідей (1 питання – 1 бал) – усього 20 питань	<b>20</b>

		20. Кількісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості 21. Якісні методи соціологічних досліджень девіантної поведінки особистості		
	Саморефлексія	<p>Питання до саморефлексії:</p> <p>1. Для чого, на Вашу думку, потрібен цей курс майбутньому спеціалісту соціології медіації і кримінології?</p> <p>2. Якщо уявити Ваші знання в якості «рюкзака»: - які концепції опановані Вами і вже надійно лежать в цьому рюкзаку. Ви впевнені в собі в їх використанні. - які Ви збираєтесь покласти і чому маєте такий намір. Чому вони ще не лежать у Вашому рюкзаку? - які знання Ви відклали і не поклали в рюкзак і чому? - які знання Ви точно не візьмете з собою і чому?</p> <p>3. Які теми курсу виявилися найбільш цікавими для Вас? Чому саме ці? За якою темою Ви би хотіли написати курсову роботу в другому семестрі. Сформулюйте тему.</p> <p>4. Що було складно і що було легкого в завданнях курсу і чому? Які форми завдань Вас особливо мотивували до виконання?</p> <p>5. Ваша думка, Ваші пропозиції, побажання та питання.</p>	<p>10-9 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, наведення прикладів з політичної практики</p> <p>8-7 – положення та висновки недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна</p> <p>6-5 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика</p> <p>4-3 – відсутня чітка структура, описовий характер</p> <p>2-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура</p>	<b>10</b>
	Практичне завдання	<p>Розробити гайд фокус-групового дослідження на тему «Прояви девіантної поведінки в сучасному українському суспільстві».</p> <p>Розробіть план дослідження та проведення фокус-групового дослідження.</p>	<p>10-9 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, наведення прикладів з політичної практики</p> <p>8-7 – положення та висновки недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна</p> <p>6-5 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика</p> <p>4-3 – відсутня чітка структура, описовий характер</p> <p>2-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура</p>	<b>10</b>
Усього за підсумковий семестровий контроль				<b>40</b>

**Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS**

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		



## 9. Рекомендована література

### Основна:

1. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2004. С. 109-121
2. Мінц М.О. Соціологія девіантної поведінки: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 244 с.
3. Рущенко І.П. Соціологія особистості та девіантної поведінки. Текст лекцій для студентів спеціальності 054 «Соціологія». Харків: НТУ «ХП», 2020. С. 130.
4. Рущенко І.П. Соціологія злочинності: Монографія. Харків: Вид-во Націон.ун-ту внутр. справ, 2001. 370 с.

### Додаткова:

1. Запобігання злочинності через планування території, безпеки житлового середовища (за результатами соціологічного опитування): практ. порадник / О.С. Юнін, С.І. Шевченко, В.С. Березняк та ін. Дніпро: ДДУВС, 2022. 97 с.
2. Іваненко О. Покоління Y: чи легко бути молодим. *Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць*. Випуск 11 (22), Інститут соціології НАН України, 2019.
3. Лобанова А. С. Робота з підлітками-девіантами: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видво «Каравела», 2017.
4. Ренжин П.П. Девіантна поведінка як соціологічна категорія і проблеми її вивчення. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2017. V (60). С. 80–83.
5. Соціологія девіантної поведінки. Навчальний посібник / уклад. І. С. Веред та Ю. В. Кушнір. Донецьк: КІЦ, 2013. 192 с.
6. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 192 с.
7. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
8. David M. Downes, Paul Elliott Rock *Understanding Deviance: A Guide to the Sociology of Crime and Rule-breaking*. Oxford University Press, 2011. 409 p.
9. Donald J. Shoemaker *Theories of Delinquency: An Examination of Explanations of Delinquent Behavior*. Oxford University Press; 7th edition, 2018. 416 p.
10. Roger Hopkins Burke *An Introduction to Criminological Theory*. Willan Publishing, 2009. 411 p.



## 10. Регуляції і політики курсу

**Відвідування занять. Регуляція пропусків.** Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

**Політика академічної доброчесності.** Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

**Використання комп'ютерів/телефонів на занятті.** Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

### **Визнання результатів неформальної/інформальної освіти**

За бажанням студентів результати проходження курсів підвищення кваліфікації, стажувань, онлайн-курсів, тощо можуть бути зараховані у якості результату засвоєння відповідного змістового модулю дисципліни.

**Комунікація.** Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу [ngml@ukr.net](mailto:ngml@ukr.net). У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.





**ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.**

**ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р.** доступний за адресою:  
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.** Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yк4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzзlу3>.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.** Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

**ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ.** Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pкмmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yсds57la>.

**НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА.** Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

**ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ.** Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

**ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА.** Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

**УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ**  
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса:

[y\\_banakh@znu.edu.ua](mailto:y_banakh@znu.edu.ua) Гар

яча лінія:

[\(061\) 227-12-76](tel:+380612271276)

## ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни



**РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.** Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

### РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

**Наукова бібліотека:** <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

### СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: [moodle.znu@znu.edu.ua](mailto:moodle.znu@znu.edu.ua).

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

**ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:** <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

**ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:**  
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

**ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):** <http://sites.znu.edu.ua/confucius>